

een roodgouden glans, verderop blinken purperen toppen in de woestijn van Juda tegen den oostelijken hemel, die het licht uit het westen weerkaatst in een teer-rood.

Het rood verdwijnt, alles wordt mat en grauw, en een donker blauw dekt de bergen toe.

Dit is het einde van een goeden dag: de dag van een reis langs den weg,

waarvan ons het slot van het Evangelie-verhaal zegt: „En zij keerden weer naar Jerusalem en vonden de elven saamvergaderd, en die met hen waren, welke zeiden: „De Heere is waarlijk opgestaan en is van Simon gezien.” En zij vertelden hetgeen hun op den weg geschied was en hoe Hij hun bekend was geworden in het breken des broods.”

selma lagerlöf †

Meer dan tachtig jaar geleden werd op een soort van landgoed, dat eigenlijk toch meer een boerenbedrijf was, ergens in het weemoedig-schoone Wermeland in Zweden een meisje geboren. Een oude tante der familie zeide, toen het kind er was, tot de grootmoeder van de pasgeborene: het kind is wat ziekelijk en ik geloof dat het dat haar heele leven houden zal. Er staan haar vele en lange reizen te wachten en verscheidene keeren moet ze verhuizen. Ze moet werken en zwoegen haar leven lang. Ze zal haar heele leven geen weefstoel opzetten; ze zal veel te maken hebben met boeken en papieren, dat zal zij zien. En ze trouwt nooit!

Daar schrok de oude grootmoeder toch van, maar ze toonde het niet. Zoo, trouwt ze nooit, zei ze droogjes. Maar je kunt misschien wel zeggen of ze een braaf en goed mensch worden zal.

Lief en bescheiden wordt ze wel, zei de oude tante met overtuiging. Ik ben blij, dat ik te weten kwam, dat ze een goëd mensch wordt. Dat is eigenlijk het eenige, dat van belang is, merkte, weer zoo droog, toen de oude grootmoeder op.

Wat die oude tante der Zweedsche familie Lagerlöf daar zeide, is uitgekomen, letterlijk. Het kindje, dat meer dan tachtig jaar geleden geboren werd en dat nu door haar Schepper uit deze wereld weggeroepen werd, is opgegroeid, maar een sterke vrouw is het nooit geworden. Tal van ziekten hebben haar het leven dikwijls moeilijk gemaakt. En inderdaad is zij nooit het groote geluk van het moederschap deelachtig geworden. Ook had zij veel met boeken en papieren te doen, want dikwijls heeft zij ervoor gezorgd, dat ontroerend schoone verhalen in honderdduizenden exemplarendruks over de wereld verspreid werden. En ook heeft zij vele en lange reizen gedaan. Het allerbeste van de verwachting der oude tante, namelijk dat zij een goëd mensch zou worden, kwam mede uit. Het was een goed en edel menschenkind, een dichteres van hooge opvatting, die zich in de vele boeken uitsprak, die wij nu allen van haar kennen. Ik weet daarom, dat heel de beschaafde wereld aan haar doodsbare treurt, want naar miljoenen menschenkinderen straalde ze warm licht uit van haar groote, nobele hart.

„Het zit hem niet in zon of maan, in kaarsen of lampen, maar het ééne noodige is, dat wij oogen hebben, die Gods heerlijkheid zien.” Deze gedachte komt voor in een der schoonste boeken van Selma Lagerlöf en het is een gedachte, die leiding aan haar gave, zuivere leven gaf. Gods heerlijkheid wilde ze zien en vermócht ze steeds te zien en in die heerlijkheid zag zij vooral Zijn barmhartigheid. Het is de barmhartigheid, die haar dichterschap steeds nieuw voedsel gaf, het is de barmhartigheid, die zij in haar medemensch wekte.

Zij was nog maar een zwak en wat lijdend onderwijzeresje, toen zij haar eerste, tevens haar beroemdste verhaal schreef: Gösta Berling. Dit boek is wel echt haar lofzang op de barmhartigheid. Zelf was haar levensgang nog in dichte nevelen gehuld, wijl nog het leven zoo moeilijk voor haar was, slechts langzaam weken die nevelen uiteen. Maar als zij uiteen zijn gedreven, zien wij dezelfde Selma Lagerlöf, die nu is heengegaan, toen nog jong en met stralende oogen, maar innerlijk reeds dezelfde wijze en bedachtzame vrouw.

De sprookjes en sagen, die zij op Mårbacka, het ouderlijk huis, dat zij nog altijd een deel van het jaar placht te bewonen, in haar kinderjaren had gehoord uit den mond der oude grootmoeder en oude getrouwen der familie, zij bleven alle hangen in haar dichterlijken geest. Ouder geworden, ontleende ze er de stof voor haar vertellingen aan. Zoo blijft dus het waarlijk schoone voor alle tijden bestaan: de vrouw van onze eeuw omkleedt met haar moderne taalschoon wat uit verre tijden overgeleverd was. En die oude overleveringen, men vindt ze ook weer terug in dat wonderschoone verhaal van Gösta Berling en de kavaliers van Ekeby.

Welk een schóón boek, dat boek van Gösta Berling. Wie het eens las, al was het jaren geleden, raakt de herinnering aan dit boek nooit meer kwijt. Dat komt omdat 't het boek der barmhartigheid, der deernis is. En omdat er de glimlach Gods over straalt.

En onmiddellijk zet het boek in op een wijze, die ons doet zien, dat hier een geboren vertelster de stof hanteert.

„Eindelijk stond dan de predikant op de preekstoel. De menschen in de kerk hieven het hoofd op. Dus was hij er toch.”

Nietwaar, wie déze regels leest, wil

Het ouderlijk huis Mårbacka, waar de schrijfster overleed.

meer weten; hij is niet voornemens om spoedig op te houden, want met die paar regels zit hij er al „in.” Hij is ook onze belangstelling waard, deze dominee. „Hij had dan ook,” zoo lezen wij, „de diepe oogen van een dichter, de vaste, ronde kin van een veldheer. Alles aan hem was schoon, fijn, vol uitdrukking en doorgloed van een geniaal, geestelijk leven. En die man was een dronkaard.”

Die man was een dronkaard! Daarmede wordt ineens onze barmhartigheid opgevorderd voor dezen zwakke, die een sterke had kunnen zijn. En de schrijfster komt als een liefdevol advocaat, die clementie pleit voor het kind harer fantasie. „En ze trouwt nooit,” had de oude tante hij haar geboorte gezegd. Neen, ze zou nooit trouwen. Maar menschen liefhebben met al de innigheid van haar groote hart, dát zou ze wel doen. En die groote liefde komt al dadelijk in Gösta Berling voor den dag.

Hoe Gösta den drank had liefgekregen, zij vertelt het ons en met die „ons” bedoelen wij dan een halve wereld, waarin er ook zooveelen zijn, even berooid als deze Gösta. Zij kunnen zich dan troosten, dat zij niet eenzaam, niet onbegrepen staan en dat er menschelijke deernis is, menschelijke deernis, ontleend aan die van God. En de deernis, die zij in ons oproept voor Gösta Berling is zóó groot, dat wij hem ondanks al zijn zonden lief krijgen. Is er schooner roeping voor een kunstenaar dan deze: de naastenliefde op te wekken in harten, die anders wellicht kil voor dien naaste zouden zijn?

Gösta Berling, de aan den drank verslaafde dominee, heeft die naastenliefde wel noodig, want hij valt opnieuw en ditmaal is zijn val zóó diep, dat in hem het verlangen ontwaakt naar het groote zwiigende graf en naar den vrede der eeuwige bosschen.

Zoo vindt hem die wonderlijke, gevreesde vrouw, die men de majoorske noemt. Bijna een man is zij, de heerscheres van Ekeby, meesteres over zeven ijzermijnen, een vrouw gewend om te bevelen. Vloekt zij nu den drankzuchtigen dominee, als zij hem vindt in de sneeuw op den weg?

Dat doet zij niet. Ze neemt hem op en draagt hem naar haar slee. En in die slee vervoert zij hem naar de herberg. En daar spreekt ze hem toe, streng en verwijtend eerst, liefdevol, als zij vecht om hem weer het geloof in zichzelf terug te geven.

„Ach, Gösta Berling, dronken domi-

nee, geloof je niet, dat de meeste menschen half dood zijn? Geloof je dat ik leef? Och neen....”

Dan doet de trotsche, stugge majoorske belijdenis van haar leven aan den ongelukkige, dien zij redden wil. Dan vertelt ze, hoe ze eens een lief en onschuldig meisje was en hoe zij liefde opvatte voor een edel, maar arm man, dien ze deswege niet had mogen trouwen. Op het oogenblik dat ze afstand van haar liefde had moeten doen, was Margaretha Celsing in haar gestorven, haar betere ik. En nadat ze dit alles verteld had, vroeg ze met door tranen verstikte stem: „Wil je nu leven, Gösta Berling?”

Zijn antwoord klonk als een snik. Hij wist nu, dat er ook andere menschen waren, die leden. Maar nog durfde hij het leven niet aan. „Och, majoorske,” zeide hij, „ik kán niet meer leven. Mijn lichaam heerscht over mijn ziel, en daarom moet ik die vrij laten en naar God laten gaan.”

„Geloof je dan, dat die zóó bij God komt?” vroeg de majoorske. „Ach, Gösta, ik heb om je gestreden als om mij zelf. Ik heb tot God gezegd in dit oogenblik: als er nog een greintje van Margaretha Celsing in

mij is, sta dan toe, dat het te voorschijn komt en dat het dien man belet heen te gaan en zichzelf te dooden. En — Hij stónd dat toe.” „Hij is een groot en wonderbaar God,” zeide Gösta zacht. „Hij wil mij niet laten sterven. Zijn wil geschiede”....

En hij liet zich medenemen en werd een der kavaliers van Ekeby.

Wij gaan nu niet in op al die schoone boeken, boeken van deernis en menschenliefde, overglansd door de liefde van God, die de nu overleden Selma Lagerlöf aan de menschheid geschonken heeft. Wie ze kennen wil, raadplege daartoe een boekenlijst. Wat wij wilden, deden wij; wij lieten even een lichtflits vallen op de innerlijke schoonheid van deze vrouw, die eenzaam blijven moest, nooit moederliefde mocht geven, wellicht omdat God haar tot veel grooter dingen bestemd had: de wereld haar visie te geven op lot en leven en op de barmhartigheid, die uit den hemel is. Millioenen menschenkinderen hebben naar haar stem geluisterd; nu zij van ons is heengegaan, herdenken die allen haar met dankbare piëteit.

Q. A. de R.

